

BEVARINGSVÆRDIER

STARTREDEGØRELSE TIL LOKALPLAN VERMUNDSGADE

Arkitekturpolitik København 2017-2025

Københavns Kommunes arkitekturpolitik har bl.a. som mål, at ny arkitektur skal bygge videre på lokal egenart, og at eksisterende kulturværdier i bymiljøer respekteres. Med udgangspunkt i stedets fortælling bevares arkitektonisk og/eller kulturhistorisk væsentlige bygninger. De enkelte byområder suppleres og transformeres, og der tilføjes ny arkitektur, som tolker og fornyer det allerede eksisterende. På den måde styrkes arkitektoniske sammenhænge i forlængelse af områdets egenart og fortælling.

Lokalplanområdet

Området omfatter det almene boligområde Den Grønne Trekant, der er opført i 1984 som røde etageboliger med høje saddeltage. Den Grønne Trekant rummer desuden en ældre administrationsbygning for den daværende General Motors fabrik, der i dag rummer almene boliger og ejendomskontor. På den anden side af Vermundsgade ligger det tidligere fabrikskompleks for Lauritz Knudsens Fabrikker, også kaldet LK-Nes.

Bevaringsværdier i lokalplanområdet

SAVE-vurdering

Bygningerne i lokalplanområdet er vurderet efter SAVE metoden, som vist på kortet nedenfor med bevaringsværdier på 2-4, som karakteriseres som høj bevaringsværdi (1-3) og som middel bevaringsværdi (4-6). I Kulturstyrelsens vejledning beskrives bevaringsværdi 2-4 således: *Bygningerne 2-4 er de bygninger, som i kraft af deres arkitektur, kulturhistorie, og håndværksmæssige*

udførelse er lokalt fremtrædende eksempler indenfor deres slags, eller bygninger, der i kraft af deres placering er umistelige for en helhed.

Bevaringsværdige bygninger med SAVE værdi

Følgende bygninger udpeges som bevaringsværdige i lokalplanen:

Lauritz Knudsens Fabrikker

Vermundsgade 38A, B og D

Områdets første bygning, en 3-fløjede fabriksbygning i 4 etager og med mansardtag opført i 1919- 21 med en lang hovedfacade mod syd, tilbagetrukket fra Haraldsgade og med 2 korte sidefløje mod nord.

Bygningen var oprindelig et fornemt eksempel på 1910'ernes industribyggeri i overgangen mellem nybarok og nyklassicisme i et strengt symmetrisk anlæg med tunge bygningsvoluminer og mansardtage. Bygningen fremstår med synlige gavlprofiler i enderne og med facader præget af store regelrette industrivinduer i

højformat opdelt af lisener og pilastre og med enkelte klassicistiske detaljer som de refendfugede portpartier i midteraksen.

Fabrikken viste sig hurtigt for lille i den hurtigt ekspanderende el-industri, og bygningen blev i årtierne fremover tilbygget i flere omgange. Ved overgangen fra fabrik til kontor fik bygningen en facaderenovering i 1992 med delvis ny klimaskærm og vinduesudskiftninger, så meget af den oprindelige arkitektur er i dag forsvundet, især på østfacaden mod gården. Bygningsvoluminerne og den overordnede geometri er dog stadig intakt som en central del af anlægget og er med til at fortælle industriens historie om Lauritz Knudsens Fabrikker.

Bygningen er noteret med bevaringsværdi 4 i SAVE registret.

Vermundsgade 38F

I 1929 blev der opført en forlængelse af fabrikkens vestre nordfløj langs Vermundsgade i en lignende arkitektur i 4 etager og med mansardtag. Bygningen har samme vinduestakt opdelt med lisener og pilaster og afsluttet med en synligt mansard profil, der modsvarer den ældre bygnings, så facaden mod Vermundsgade tilsammen optræder som en lang symmetrisk facade. Også denne blev gennemgribende facaderenoveret i 1992.

Bygningen er noteret med bevaringsværdi 4 i SAVE registret.

Vermundsgade 38H

Forlængelse af den anden nordfløj i 1941 efter samme opskrift som ovennævnte forlængelse. Facaderenoveringen i 1992 synes at have været ekstra hård ved denne del, så man i dag kan komme i tvivl om bygningens alder, men igen er bygningsvolumenet intakt og en del af det 4-fløjede anlæg som fabrikken voksede til i løbet af 1940'erne.

Bygningen er noteret med bevaringsværdi 4 i SAVE registret.

Vermundsgade 38C og E

Opførelse af nordfløjen i 1943, der forbinder de to sidefløje, så fabriksanlægget lukkes til et 4-fløjet anlæg. Denne gang er bygningen opført i en mere moderne arkitektur præget af funktionalismen og med hele 7-etager. Bygningen præges af trappepartiernes forhøjninger med flade tage, der står som små tårne, dels i hver side som overgang til sammenbygningen med de ældre bygninger, og dels som et fremspringende trappeparti midt på nordfacaden. De klodsagtige forskydninger af bygningshøjden giver bygningen et lidt kubistisk præg i overensstemmelse med funktionalismen, der også understreges af vinduernes lavformat, der præger de regelrette facader, der dog stadig er opdelt af lodrette lisén-agtige markeringer i facaden i lighed med de ældre bygninger.

Denne del af det 4-fløjede fabriksanlæg blev også facaderenoveret i 1992 i overgangen til kontorfunktion, men her fremstår bygningen med en nogenlunde original arkitektur.

Bygningen er noteret med bevaringsværdi 4 i SAVE registret.

Vermundsgade 38K

Opførelse af monteringshal i én høj etage langs Vermundsgade i 1930 og udvidelse til dobbelt længde i 1936.

Bygningen er præget af en modulær opbygning med meget høje industrivinduer opdelt af skiftevis hallens bærende betonkonstruktioner og skiftevis et tilsvarende muret parti. Den lodrette rytme fra den ældre fabriks lisen opdeltede facader fortsætter i en moderne udgave, så bygningen fremstår i det ydre som en flot udgave af tidens moderne industribyggeri.

Ejendommen er i dag istandsat til kontor med en ombygning af hallens indre, mens det ydre og de store karakteristiske industrivinduer er bevaret ved at etablere bagvedliggende etagedæk og indre vinduer af klimahensyn.

Bygningen er noteret med bevaringsværdi 4 i SAVE registret.

Vermundsgade 40A (baghus)

Opførelse af bygning til stålstøberi og bakelitpresse i 1938 bestående af 4 fabrikselementer i en søjlebåret stålkonstruktion med saddeltag og ovenlys på hvert element så den murede facade fremstår som en række af "gavle". I 1957 tilbygges bakelitpressen med 5 nye fabrikselementer mod nord, så bygningen i dag har 9 gavle på den lange facade ind mod matriklen og mod naboskellet. Bygningen fremstår i dag som et flot og gennemført industribyggeri fra mellemkrigs- og efterkrigstiden.

Bygningen er noteret med bevaringsværdi 4 i SAVE registret.

Vermundsgade 40A-B

Opførelse af en hel ny 6-etages fabriksbygning sker i 1948, nord for monteringshallen og bakelitpresse som en lang fløj på tværs af grunden vinkelret på Vermundsgade. Bygningen fremstår i sig selv monolitisk med to udbygninger på langfacaden mod sydøst til trapper og elevatorer, der derfor hæver sig over resten af bygningen med et karakteristisk svagt v-formet tagprofil. Selve den rektangulære bygningskrop, der øverst har en tilbagetrukket penthouse etage, er ellers helt præget af en industriel opbygning. De gråpudsede betonkonstruktioner giver bygningen dens stramt modulære udtryk imellem kæmpestore sprosseopdelte vinduespartier med lave brystninger, så facaderne fremstår som et skelet af lodrette og vandrette linjer og konstruktioner i et ensartet abstrakt mønster af rektangler.

Bygningen fremstår i det store hele velbevaret og er et usædvanligt flot og gennemført eksempel på efterkrigens industribyggeri, hvor funktionalismen glider over i modernismens industrielt prægede arkitektur.

Bygningen er noteret med bevaringsværdi 2 i SAVE registret.

Vermundsgade 40C

Opførelse af 4-etages bygning i 1959 til hvad der benævnes "kortslutnings prøvestation", som en enkel rektangulær bygning vinkelret på Vermundsgade nord for den nye fabriksbygning. Bygningen, der har et lavt saddeltag er opført med synlige betonkonstruktioner i facaderne og med murede udfyldningspartier med gule sten imellem og med vinduespartier, som en slags betonbindingsværk, af en type som var ganske almindelig i 1950'erne.

Bygningen fremstår som et velbevaret og typisk industribyggeri fra 50'erne i en jævn gennemsnitlig udgave.

Bygningen er noteret med bevaringsværdi 4 i SAVE registret.

Vermundsgade 40D

Fabriksbygning opført i 1959 bestående af en fabrikshal i 2 etager med facade ind mod grunden langs Vermundsgade og med bagvedliggende shedtags værkstedbygning med 6 shedtagsmoduler mellem 2-etages-bygningen og naboskellet. I 1969 forlænges shedtag-modulerne mod syd, så de føres næsten helt ud til Rovsingsgade, hvor de markerer sig med en facade bestående af 6 asymmetriske gavlprofiler.

I 1997 ombygges fabriksbygningen til film- og tv-studie, hvorved fabrikshallen opdeles i 3 etager og midt i shedtagsbygningen etableres en stor hal, der rager op over shedtagene. Den originale facade på fabrikshallen er således væk i dag og en stor del af værkstedbygningens shedtage er forsvundet. Tilbage står strukturen med en lang fleretages fløj vendende ind mod matriklen med en bagvedliggende værkstedbygning med shedtagsopbygning, som markerer sig ud mod Rovsingsgade.

En mindre tilbygning mod nord i forlængelse af fabrikshallen var oprindeligt opført til pakkeri i 1965, og senere ombygget til garage i forbindelse med overgangen til tv-produktion og beklædt med plader. Bygningen er synlig fra Vermundsgade og har gavl ud mod Rovsingsgade, men vurderes ikke at være egnet til bevaring.

Bygningskomplekset vidner, trods ombygninger og funktionsændringer, stadig om Lauritz Knudsens Fabrikkers konstante ekspansion.

Bygningen er noteret med bevaringsværdi 4 i SAVE registret.

Haraldsgade 53

Oprindeligt opført som en 2-etages administrationsbygning i 1952 på

hjørnegrunden på arealet foran den ældste fabriksbygning fra 1922 og som en tilbygning på denne. Opført i tidens modernistiske arkitektur med regelrette og harmoniske pladebeklædte facader med en kort fløj mod Vermundsgade og en længere fløj mod Haraldsgade sammenbygget i et retvinklet hjørne, og med et karakteristisk fremspringende midterparti mod Haraldsgade, hvor der i forlængelse med bygningen også opføres en lille portbygning.

I 1959 bliver den korte fløj mod Haraldsgade forhøjet med 3 lignende etager plus en tilbagetrukket penthouseetage til i alt 6 etager, og i 1962 bliver fløjen mod Haraldsgade tilsvarende forhøjet med 3 etager plus en tilbagetrukket penthouseetage, det fremspringende parti dog kun med 2 etager, hvorved bygningen når sin endelige størrelse, som fremtræder som et harmonisk hele, den gradvise udbygning til trods, med enkle klare bygningsvoluminer.

Bygningen har i lighed med fabriksbygningen fået en facaderenovering og vinduesudskiftning, hvorved bygningen har mistet sin oprindelige 50'er og 60'er arkitektur, og fremstår i dag noget mere ubestemmeligt og anonymt, men bygningsgeometrien er stadig bevaret med det fremspringende midterparti mod Haraldsgade og med den tidstypiske penthouseetage.

Bygningen er noteret med bevaringsværdi 4 i SAVE registret.

Haraldsgade 53 (portbygning)

Portbygning opført i forlængelse af administrationsbygningen i 1952 som et lille anlæg med overdækning i form af søjlebåret halvtag over ind- og udkørselsbane med midterrabat og med tilknyttede vagtbygninger i siden med facader med glasbyggesten. Fremstår velbevaret som en fint og tidstypisk bygningsdesign i modernistisk stil.

Bygningen er sammen med administrationsbygningen noteret med bevaringsværdi 4 i SAVE registret.

Den Grønne Trekant

Vermundsgade 25A-F/Sigynsgade 83

Trefløjet administrationsbygning opført for General Motors fabrikker i 1932 i tre etager, hvoraf den øverste oprindeligt var en mezzaninetage. Bygningen er velproportioneret med fine detaljer omkring indgangsdøre og trapperum og mønstermurværk ved vinduesbrystninger, så højformatvinduerne bindes sammen i lodrette formationer. Arkitekturen er stadig præget af nyklassicismen, mens enkeltheden i detaljerne varsler de nye funktionalistiske idealer. I 1967 bliver mezzaninetagens lave vinduer udvidet til højformat i lighed med vinduerne på de to underste etager, hvilket ændrer bygningens proportioner. Vinduesudskiftninger i 1987 uden de originale opsprosnings fratager ligeledes bygningen noget af dens originale arkitektur.

I 80'erne nedrives General Motors vidtstrakte fabriksanlæg til fordel for den almene boligbebyggelse Den Grønne Trekant, og administrationsbygningen er i dag det eneste tilbageblevne af denne virksomhed, der oprindeligt fyldte hele karréen.

Bygningen er noteret med bevaringsværdi 3 i SAVE registret.

Kulturhistorisk værdi

Lokalplanområdet på de to matrikler mellem Haraldsgade, Vermundsgade, Rovsingsgade og Emblasgade er bebygget med bygninger fra Lauritz Knudsens Fabrik til fremstilling af el-artikler. Fabrikken blev først etableret på grunden i 1921

og derfra konstant ekspanderedes i årtier fremover med mange typer forskellige funktionsbestemte bygninger indtil 60'erne, hvor den store administrationsbygning fik sin endelige udstrækning, inden hele virksomheden fraflytter i 1986. Området er en enestående kulturhistorisk fortælling om en virksomheds og en industris ekspansion op gennem det 20. århundrede. Siden fabrikkens udflytning anvendes området primært til kontorfunktioner, såsom kreative erhverv. Området er derfor også foreslået udpeget som et af de ni nye kulturmiljøer i den kommende kommuneplan.

Anbefalinger

Forvaltningen anbefaler, at de ovenfor beskrevne bygninger, som omfatter hovedparten af bygningerne på Lauritz Knudsens tidligere fabrik samt den tidligere administrationsbygning for General Motors på den anden side af Vermundsgade, alle udpeges som bevaringsværdige bygninger i lokalplanen, både for den bevaringsværdi, bygningerne selv repræsenterer, for den miljømæssige sammenhæng, de optræder i, og for den kulturhistoriske fortælling.